

ብልጽግናና ባሕል

መንገድ አቋርጣለሁ። በእግሬ። ሁለት ጎልማሶች በመንገዱ ማቋረጫ ላይ ተገናኙ። ከሁለት አንዳቸው ቀድመው ወይም ተከትለው ማለፍ አለባቸው። ሁለቱም ቆሙ። ከዚያም አንዱ ሌላኛው ቀድሞ ያልፍ ዘንድ ጋበዘ፤ የተጋበዘውም ጋባዥ እንዲያልፍ ለመነ። ግብዣው ጥቂት ደቂቃዎች ፈጀ። እኛም ከኋላ ያለነው ትህትናቸውን አድንቀን በትዕግሥት ቆምን። በመጨረሻ አንደኛው እያመሰገነ አለፈ። ሌላኛውም ምን አይደል» እያለ አሳልፎ አለፈ።

ደግሞ ሄድኩኝ፤ እነሆም በአንድ መስቀለኛ የአስፋልት መንገድ ላይ ደረስኩ። መኪኖቹ ከአራቱም አቅጣጫ ይመጣሉ። ሁሉም ወደ መስቀለኛው መጋጠሚያ ይገባሉ። አራቱም በአንድ ጊዜ ለማለፍ ይሞክራሉ። ነገር ግን አይችሉምና የመኪኖቹ አፍንጫዎቻቸው ተፋጥጠው ይቆማሉ። ለማለፍ እንጂ ለማሳለፍ የሚጥር አላይም። አራቱም በመስኮት ብቅ ብለው ወደ ኋላ በልልኝ ልለፍ ይላሉ። እነርሱ ሲከራከሩ ሌሎች ባለመኪኖችም ይመጣሉ። እንደ ዘንድ ተጣጥፈው በአራቱ መኪኖች መካከል ለማለፍ ይሞክራሉ። እነዚያ ቀድመው የመጡትም ይናደዱና ወደ ፊት ገፍተው መንገዱን ያጠባሉ። በዚህ የተነሣም እነዚያም ከኋላ የመጡት በተራቸው ይቆማሉ። ሁሉም ቀድሞ ለማለፍ በሚያደርገው ፍትጊያ ሁሉም ይቆማሉ። እለፍ፣ እለፍ ተባብሎ መገባበዝ የለም።

እየገረመኝ አልፋለሁ።

አልፎም አንድ ያረጀ የዕድር ድንኳን የተጣለበት ጋ እደርሳለሁ። ድንኳኑ ለሁሉም አይበቃምና ከድንኳኑ ውጭ አግዳሚ ወንበር ላይ ሰዎች ተቀምጠዋል። ሌሎች ልቅሶ ደራሾ ሲመጡ ቀድመው ተቀምጠው የነበሩት ግር ብለው ይነሡና ወንበር ይለቃሉ። (ይቀመጡ አልቀመጥም) የግብዣ ግብግብ ይፈጠራል። በመካከል ገላጋይ ገብቶ እንግዳ ይቀመጣል። (ኖር) መባባል መልቶ ሰፍቶ ይከናወናል። ሰውን በአግዳሚዎቹ መካከል ለማሳለፍ ሁሉም እግሩን ያነሣል፣ ወይ ራሱ ይነሣል።

እያደነቅኩ አለፍኩ።

የማልፍበት መንገድ በግራ በቀኝ ቤት ሠሪዎች አሸዋና ጠጠር፣ ድንጋይና ብረት አውርደውበታል። እዚህም እዚያም ተጀምረው ያላለቁ፣ አልቀው ደግሞ ሰው የገባባቸው ቤቶች አሉ። አሸዋውና ድንጋይ፣ ጠጠሩና ብረቱ መሐል መንገድ ላይ ይቆላላል። ሰው በምን ይተላለፋል? መኪና በምን ያልፋል? ብሎ ነገር የለም። ሁሉም በቤቱ ፊት ለፊት ይደፋል። ሲብሰው ደግሞ መሐል መንገድ ላይ ሲሚንቶ ያበካል፣ ድንጋይ ይፈልጣል። እዚያ ድንኳን ውስጥ የነበረው (ኖር) መባባል፣ በአግዳሚዎች መካከል ሰው ለማሳለፍ መከራ መቀበል፣ እንግዳ ሲመጣ ከመቀመጫ ተነሥቶ ከብር መስጠት በቤት ሠሪዎቹ ዘንድ የለም።

ይህንንም አለፍኩት።

እነሆም በኑሮ ደክም ያሉ ሰዎች ወደሚኖሩበት መንደር ደረስኩ፤ የቆርቆሮ ጣራና የቆርቆሮ ግድግዳ ወደሚበዘባቸው። አቡኪዎቻቸው በእድሜ ገፍተው በሞቱ የጭቃ ግድግዳዎች ወደተሠሩ፣ ተቃቅፈው እንደሚሄዱ የሦስተኛ ክፍል ተማሪዎች ትከሻ ለትከሻ የተደጋገፉ ግድግዳዎች ወዳሏቸው ቤቶች መንደር። በዚያም ሳቋርጥ «ወ/ሮ እንትና ደኅና አደሩ፤ ምነው ሰሞኑን አላየሁዎትም) የሚል የጎረቤት ድምጽ ሰማሁ። ወ/ሮ እንትናም አብራሩ። እልፍ ስል ደግሞ «እ-ን-ት-ና፣ ቡ-ና-ው

ፈልግህ የሚል ዘለግ ያለ የግብዣ ጥሪ አዳመጥኩ። ደግሞ ልጆቼም ስብሰብ ብለው በመንደሩ መካከል ከምትገኘው የእጣቢ መድፈያ መስክ ላይ አፈር ልሰው አፈር መስለው ይጫወታሉ። ውሾም ከልጆቹ ጋ ይዘላሉ።

እነሆ ያንንም መንደር አለፍኩትና ከመንገዱ ማዶ ተሻገርኩ።

ይኼ ደግሞ የባዕል ጸጎች ሠፈር ነው። እያንዳንዱ ግን በአጥር ተከልሏል። ወደዚያ መንደር ለማለፍም እንደ መንግሥት መሥሪያ ቤት መታወቂያ ይጠየቃል፤ ወደ ውስጥ ስትዘልቁ እንደ ሙታን መንደር ጭር ያለ ነው። መስክ ላይ ተሰባስበው የሚጫወቱ ልጆች አታዩም፤ ሁሉም ወይ ጌም ላይ ናቸው ወይም ቲቪ እያዩ ነው። አለያም ግቢያቸው ውስጥ ናቸው። ወላጆቻቸውም ግቢ ግቢያቸውን ዘግተው አይጠያየቁም። እንዲያውም ጎረቤታቸው ማን እንደሆነ የማያውቁም አሉ፤ ከግቢያቸው ሲወጡ «ወ/ሮ እገሊት ደኅና አደሩ፤ ምነው ሰሞኑን አይታዩምሳ» ብለው አይጠይቁም።

በዚህም ተገረምኩ፤ አለፍኩም።

እነሆም ሰዎች ታክሲ ለመሣፈር ወረፋ የያዙበት ቦታ ደረስኩ። ረዥም ሰልፍ። ልጆቹ፣ ወጣቶቹ፣ አረጋውያን፣ በከዘራ የሚሄዱ፣ ጎንበስ ብለው መሬት መሬት የሚያዩ፣ ጥላ የያዙ፣ በወረቀት ፀሐይን የሚከልሉ፣ ሁሉም ተሰልፈው የታክሲውን መምጣት ይጠባበቃሉ። ቆምኩና አየኋቸው። ታክሲዎቹ በመጡ ቁጥር የቻሉትን ሰው ይጭናሉ። በዚያ ፀሐይ ጨዋነታቸው ይነበባል። ራሳቸው ተራ አስከባሪዎች ከሚፈጥሩት ግርግር በቀር ግርግር ለመፍጠር የሚቻሉ ያንን ያህል ሰው የለም።

ይህንንም አይቼ አለፍኩ።

አለፍኩና ወደ አንድ ማደያ ዘንድ ደረስኩ። የነዳጅ ወረፋው የመንገዱን ጥግ የመኪና መሸጫ አስመስሎታል። ወደ ማደያው አካባቢ ሸውደው ለማለፍ የሚሞክሩ፤ አልፈው የሚሄዱ መስለው በሰው ሰልፍ የሚገቡ፣ ያንን ረዥም ሰልፍ እያዩ ሌላ ሰልፍ የሚፈጥሩ፣ መኪናቸውን አቁመው ጓደኛቸውን የሚያስገቡ ባለመኪናች ይታያሉ። ከመኪናቸው ውስጥ የብልግና ስድስት ይወጣሉ፤ ይወራረፋሉ፤ ታክሲ እንደሚጠብቁት ሰዎች ፀሐይና አባራ አያገኛቸውም፤ ከታክሲ ጠባቂዎቹ በላይ ግን ትዕግሥት የለሾች ናቸው። በመካከል ነዳጅ አልቋል ሊባል እንደሚችል ያውቃሉ፤ ነገር ግን ከኋላቸው የተሰለፉት ሰዎች ድካም ምንም ሳይመስላቸው ከነዳጅ ታንከራቸው በተጨማሪ በጀሪካቸው ይሞላሉ።

እነሆ ይህንንም ታዝቤ አለፍኩ።

አሁን ግን ዝም ብዬ አላለፍኩም፤ ያሳስበኝ ጀመር። እንዴው የኛ በጎ በጎ ባሕላችን በድህነት ላይ ነው እንዴ የተመሠረተው? አልኩ። በድሃው ማኅበረሰብ አካባቢ የምናያቸው የመከባበር፣ የመተባበር፣ የመጠያየቅ፣ የመረዳዳት፣ የመተሳሰብ ባሕሎች የተሻለ ገቢ ያለው ማኅበረሰባችን ላይ ሲታዩ ወይ ጠፍተዋል ወይም ቀንሰዋል። የዘመዶቻቸውን ልጆች እንደራሳቸው አድርገው የሚያሳድጉ ክቡራን ወላጆችን በብዛት የምናየው ድሃው ወገናችን ዘንድ ነው። የአንድ ሰው ጉዳይ አሳስቦት የት ነበርክ? ብሎ የሚየጠይቀው፣ ያለውን ተካፍሎ ለሙብላት የሚተጋው፣ ጉርብትናው የሚያምረው፣ መከባበሩ ሞልቶ የሚፈሰው እዚህ ደሃው ወገናችን ላይ ነው።

የተሻለ ኑሮና ዕውቀት ያለው ጋ ስትሄዱ ግለሰባዊነት፣ ብቸኛነትና ድንበርተኛነት ሠፍኖ ታዩታላችሁ። የማይለብሳቸው ብዙ ልብሶች አሉት፣ ግን አይሰጥም፤ የማይመገበው ትርፍ ምግብ አለው ግን፤ ግን አይመጸውተውም። ታላላቅ ግቢ አለ፤ ነገር ግን ተረት የሚያወሩ፣ ባሕል የሚያስተምሩ አክሲዮኖች፣ አጎቶችና አያቶች አይኖሩበትም።

እነዚያን የመንደር ሐኪሞች፣ እነዚያን እጆቻችንን አሸተው ያዳኑን ወጌሾች፣ እነዚያን ሐረግሬሳ በጥሰው፣ ስሚዛ ጨምቀው ያዳኑንን የመንደር እናቶችን አስቡና የአሁኑን የሕክምና ሥነ ምግባር አስቡት። ጠዋት ከዕንቅልፍ ብንቀሰቅሳቸው፣ በምሳ ሰዓት ብንሄድባቸው፣ በእኩለ ሌሊት ብንጠራቸው ለመንደሩ ሰዎች የነበራቸው ትጋት፣ ዛሬ ከዘመናዊ የሕክምና ተቋማት ለምን ተወሰደ? ይበልጥ ባወቅንና ይበልጥ ባገኘን ቁጥር ይበልጥ ጨዋነት ይጠፋብናል ማለት ነው? ከጉልት ሻጮች ይልቅ በሱፐር ማርኬቶች፣ ከመንደር ሱቆች ይልቅ በገበያ አዳራሾች ለምን ማጭበርበሩ በዛ?

ከተለያዩ ጎሳና ነገድ ይበልጥ ተዋሕዶ፣ ተጋብቶና ተዛምዶ የምናገኘው የትኛውን ኅብረተሰብ ነው? ከውስጡ ቤትና ከጠጅ ቤት ኢትዮጵያን የሚያሳዩን የትኛው ነው? በሀገር ቤት ከሚኖረውና በውጭ ከሚኖረው የትኛው ነው ጠባቡ? በአውቶቡስ ከሚሄድና በአውሮፕላን ከሚሄደው የትኛው ነው የሚገባበዘው? የትኛውስ ነው የሚጨዋውተው?

ባደግንና በተለወጥን ቁጥር፣ ዕውቀትና ሀብትም ባፈራን ቁጥር፣ የኑሮ መደባችንም በተቀየረ ቁጥር እነዚያን የኛ ናቸው የምንላቸውን ወጎች፣ ልማዶች፣ ሥነ ምግባሮችና ባሕሎች እየተውናቸው እንሄዳለን ማለት ነው? ሥልጣኔና ብልጽግና የበጎ ባሕል ማጥፊያ ናቸው እንዴት? ኢትዮጵያዊ የምላቸው ባሕሎች፣ ወጎችና ልማዶች ካልተማረው ይልቅ በተማረው፣ ከሀብታሙ ይልቅ በደሃው ማኅረሰብ ዘንድ ይበልጥ የሚከበሩትና የሚጠበቁት ለምንድን ነው? ይበልጥ በበለጸግን ቁጥር፣ ይበልጥስ በተማርን ቁጥር ይበልጥ ኢትዮጵያዊነታችንን እንለቃለን ወይስ?

www.danielkibret.com